

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
HỌC VIỆN TÀI CHÍNH**

BỘ TÀI CHÍNH

ĐẶNG VŨ HÙNG

**QUẢN LÝ RỦI RO TRONG CHO VAY LẠI VỐN ODA
CỦA NGÂN HÀNG PHÁT TRIỂN VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2013

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
HỌC VIỆN TÀI CHÍNH**

BỘ TÀI CHÍNH

ĐẶNG VŨ HÙNG

**QUẢN LÝ RỦI RO TRONG CHO VAY LẠI VỐN ODA
CỦA NGÂN HÀNG PHÁT TRIỂN VIỆT NAM**

Chuyên ngành : Kinh tế Tài chính - Ngân hàng

Mã số : 62.31.12.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: 1. GS, TS. VŨ VĂN HÓA
2. PGS, TS. BÙI THIÊN SƠN

HÀ NỘI - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan bản luận án là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực và có nguồn gốc rõ ràng.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Đặng Vũ Hùng

MỤC LỤC

Trang

Trang phụ bìa

Lời cam đoan

Mục lục

Danh mục các chữ viết tắt trong luận án

Danh mục các bảng, biểu, hình vẽ

MỞ ĐẦU 1

TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU 4

**Chương 1: TỔNG QUAN VỀ NGUỒN VỐN ODA VÀ QUẢN LÝ
RỦI RO TRONG CHO VAY LẠI VỐN ODA** 8

1.1. NHỮNG NỘI DUNG CƠ BẢN VỀ NGUỒN VỐN ODA VÀ
CHO VAY LẠI VỐN ODA 8

1.1.1. Khái niệm và quá trình hình thành nguồn vốn ODA 8

1.1.2. Vai trò của ODA trong cơ cấu vay nợ nước ngoài của Việt Nam 15

1.1.3. Cho vay lại nguồn vốn ODA 18

1.1.4. Cơ chế cho vay lại vốn ODA 21

1.2. RỦI RO VÀ QUẢN LÝ RỦI RO TRONG CHO VAY LẠI VỐN ODA 22

1.2.1. Khái quát về rủi ro 22

1.2.2. Rủi ro và quản lý rủi ro trong cho vay lại vốn ODA 31

1.3. KINH NGHIỆM CỦA MỘT SỐ QUỐC GIA VỀ QUẢN LÝ RỦI
RO TRONG CHO VAY LẠI VỐN ODA 40

1.3.1. Kinh nghiệm của Trung Quốc 41

1.3.2. Kinh nghiệm của Malaysia 42

1.3.3. Kinh nghiệm của Ba Lan 42

1.3.4. Bài học rút ra cho Việt Nam từ quản lý rủi ro trong cho vay
lại vốn ODA 43

TIỂU KẾT CHƯƠNG 1 50

Chương 2: THỰC TRẠNG QUẢN LÝ RỦI RO TRONG CHO VAY LẠI VỐN ODA CỦA NGÂN HÀNG PHÁT TRIỂN VIỆT NAM	51
2.1. NGÂN HÀNG PHÁT TRIỂN VIỆT NAM	51
2.1.1. Quá trình hình thành phát triển của Ngân hàng Phát triển Việt Nam	51
2.1.2. Một số đặc điểm cơ bản của Ngân hàng Phát triển Việt Nam	52
2.2. CHO VAY LẠI VỐN ODA TẠI NGÂN HÀNG PHÁT TRIỂN VIỆT NAM	54
2.2.1. Tổng quan về cho vay lại vốn ODA tại Ngân hàng Phát triển Việt Nam	54
2.2.2. Các hình thức cho vay lại vốn ODA tại Ngân hàng Phát triển Việt Nam	59
2.2.3. Đánh giá tình hình cho vay lại vốn ODA tại Ngân hàng Phát triển Việt Nam giai đoạn 2006-2012	65
2.3. THỰC TRẠNG RỦI RO TRONG CHO VAY LẠI VỐN ODA CỦA NGÂN HÀNG PHÁT TRIỂN VIỆT NAM TRONG THỜI GIAN QUA	67
2.3.1. Các nhân tố ảnh hưởng đến rủi ro trong cho vay lại ODA	67
2.3.2. Rủi ro trong cho vay lại vốn ODA của Ngân hàng Phát triển Việt Nam trong thời gian qua	77
2.3.3. Một số chỉ tiêu chủ yếu phản ánh mức độ rủi ro trong cho vay lại ở Ngân hàng Phát triển Việt Nam thời gian qua	79
2.3.4. Rủi ro trong cho vay lại vốn ODA của Việt Nam 2006-2012	83
2.3.5. Đánh giá chung về tình hình rủi ro trong cho vay lại vốn ODA ở Ngân hàng Phát triển Việt Nam	85
2.4. QUẢN LÝ RỦI RO TRONG CHO VAY LẠI VỐN ODA CỦA NGÂN HÀNG PHÁT TRIỂN VIỆT NAM	86
2.4.1. Các biện pháp áp dụng để quản lý rủi ro trong cho vay lại vốn ODA ở Ngân hàng Phát triển Việt Nam	86

2.4.2. Cơ chế xử lý rủi ro trong cho vay lại ODA ở Ngân hàng Phát triển Việt Nam	94
2.4.3. Đánh giá thực trạng công tác quản lý rủi ro trong cho vay lại vốn ODA của Ngân hàng Phát triển Việt Nam	95
TIỂU KẾT CHƯƠNG 2	110
Chương 3: MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ RỦI RO TRONG CHO VAY LẠI VỐN ODA CỦA NGÂN HÀNG PHÁT TRIỂN VIỆT NAM	111
3.1. ĐỊNH HƯỚNG VÀ MỤC TIÊU CỦA NGÂN HÀNG PHÁT TRIỂN VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 2015-2020	111
3.1.1. Định hướng phát triển của Ngân hàng Phát triển Việt Nam	111
3.1.2. Mục tiêu tổng quát	112
3.1.3. Định hướng sử dụng nguồn vốn ODA	112
3.1.4. Quan điểm định hướng và yêu cầu đối với quản lý rủi ro trong cho vay lại vốn ODA ở Ngân hàng Phát triển Việt Nam	113
3.2. MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ RỦI RO TRONG CHO VAY LẠI VỐN ODA CỦA NGÂN HÀNG PHÁT TRIỂN VIỆT NAM	117
3.2.1. Nhóm giải pháp về phía Nhà nước	117
3.2.2. Nhóm giải pháp của Ngân hàng Phát triển Việt Nam	122
3.2.3. Nhóm giải pháp đối với các chủ dự án vay vốn ODA	138
TIỂU KẾT CHƯƠNG 3	142
KẾT LUẬN	143
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	146
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	147
PHỤ LỤC	151

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN ÁN

Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
ACB	Ngân hàng TMCP Á Châu
ADB	Ngân hàng Phát triển châu Á
Agribank	Ngân hàng Nông nghiệp và phát triển nông thôn VN
BIDV	Ngân hàng TMCP Đầu tư và Phát triển Việt Nam
DAC	Ủy ban Hỗ trợ phát triển
ĐTPT	Đầu tư phát triển
Eximbank	Ngân hàng TMCP Xuất nhập khẩu Việt Nam
F/S	Báo cáo nghiên cứu khả thi
FDI	Vốn Đầu tư trực tiếp nước ngoài
GNP	Thu nhập quốc dân
IMF	Quỹ tiền tệ quốc tế
MHB	Ngân hàng Phát triển nhà Đồng bằng sông Cửu long
Military Bank	Ngân hàng TMCP Quân Đội
NHPT	Ngân hàng Phát triển Việt Nam
ODA	Viện trợ phát triển chính thức
ODF	Tài chính phát triển chính thức
OEDC	Tổ chức hợp tác phát triển kinh tế
Sacombank	Ngân hàng TMCP Sài Gòn Thương Tín
TCTD	Tổ chức tín dụng
TDĐT	Tín dụng đầu tư
TDXK	Tín dụng xuất khẩu
Techcombank	Ngân hàng TMCP Kỹ Thương Việt Nam
VCB	Ngân hàng TMCP Ngoại thương Việt Nam
Vietinbank	Ngân hàng TMCP Công thương Việt Nam
VND	Đồng Việt Nam
WB	Ngân hàng Thế giới

DANH MỤC CÁC BẢNG, BIỂU, HÌNH TRONG LUẬN ÁN

<u>Số hiệu</u>	<u>Nội dung</u>	<u>Trang</u>
Bảng 1.1:	Cung cấp ODA của một số nước OECD năm 2004	11
Bảng 1.2:	Các nhà tài trợ ODA cho Việt Nam	13
Bảng 1.3:	Vốn ODA cam kết, ký kết và giải ngân cho VN 1996-2012	16
Bảng 2.1:	Tăng trưởng tổng tài sản của 11 ngân hàng lớn nhất Việt Nam	51
Bảng 2.2:	Cơ cấu giải ngân nguồn vốn ODA ở NHPT qua các năm	55
Bảng 2.3:	Số dự án cho vay lại vốn ODA ở NHPT giai đoạn 2007-2012	57
Bảng 2.4:	Số dự án cho vay lại không chịu rủi ro tín dụng	60
Bảng 2.5:	Số các dự án cho vay lại chịu rủi ro tín dụng	61
Bảng 2.6:	Số dự án cho vay lại vốn ODA bị nợ quá hạn ở NHPT	77
Bảng 2.7:	Dư nợ và nợ gốc quá hạn trong cho vay lại ODA tại NHPT	78
Bảng 2.8:	Một số chỉ tiêu phản ánh mức độ rủi ro trong cho vay lại	81
Bảng 2.9:	Nợ quá hạn trong cho vay lại ODA của Việt Nam đến 2012	84
Bảng 2.10:	Tình hình trích lập quỹ DPRR cho vay lại ODA ở NHPT	93
Biểu 2.1:	Số vốn ODA cam kết cho vay qua từng năm	56
Biểu 2.2:	Cơ cấu vốn ODA tài trợ	57
Biểu 2.3:	Tình hình vốn ODA cho vay lại tại NHPT	58
Biểu 2.4:	Cơ cấu vốn ODA cho vay lại theo ngành kinh tế	64
Biểu 2.5:	Tăng trưởng GDP và vốn đầu tư	74
Biểu 2.6:	Số trích DPRR tại NHPT	92
Hình 2.1:	Các yếu tố ảnh hưởng đến rủi ro của ngân hàng	73

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trong thời gian qua (1993 đến nay), số vốn ODA do các nhà tài trợ quốc tế cam kết hỗ trợ cho Việt Nam ngày càng tăng đã cho thấy sự tin tưởng, đồng tình và ủng hộ của cộng đồng các Nhà tài trợ quốc tế đối với công cuộc đổi mới và các chính sách phát triển kinh tế-xã hội của Việt Nam. Việc sử dụng nguồn vốn ODA vào các mục tiêu phát triển kinh tế xã hội đã thể hiện được vai trò ý nghĩa của nguồn vốn này đối với nền kinh tế Việt Nam. Tuy nhiên, quá trình quản lý và giải ngân nguồn vốn ODA mà cụ thể là hoạt động cho vay lại đang phải đối mặt với một số vấn đề lớn, đó là: tiến độ giải ngân còn chậm, chưa phát huy được hiệu quả tốt nhất mà nguồn vốn ODA có thể mang lại, tỷ lệ nợ quá hạn ngày một tăng, số dự án bị nợ quá hạn ngày càng nhiều, gây gánh nặng lớn cho Ngân sách Nhà nước... Tất cả những vấn đề trên có liên quan đến năng lực quản lý và sử dụng nguồn vốn này. Trong thực tế, năng lực quản lý sử dụng vốn ODA nói chung và hệ thống quản lý rủi ro đối với hoạt động cho vay lại vốn ODA của Ngân hàng Phát triển Việt Nam còn rất yếu kém. Để nguồn vốn này phát huy hiệu quả hơn nữa, cần phải cải thiện, nâng cao năng lực quản lý nói chung và quản lý rủi ro trong quá trình giải ngân nói riêng, cần có những nghiên cứu bài bản và toàn diện về rủi ro và quản lý rủi ro trong hoạt động cho vay lại nguồn vốn quan trọng này ở Ngân hàng Phát triển Việt Nam.

Trong thời gian qua đã có một số đề tài nghiên cứu về quản lý rủi ro, về cơ cấu tổ chức & hoạt động của Ngân hàng Phát triển Việt Nam, nhưng cho đến nay chưa có một nghiên cứu nào đề cập một cách toàn diện đến quản lý rủi ro đối với hoạt động cho vay lại vốn ODA ở Ngân hàng Phát triển Việt Nam. Xuất phát từ thực tế đó, tác giả đã mạnh dạn chọn đề tài: “***Quản lý rủi ro trong cho vay lại vốn ODA của Ngân hàng Phát triển Việt Nam***” làm đề tài nghiên cứu Luận án tiến sỹ.

2. Mục đích nghiên cứu của đề tài

Nghiên cứu tổng quan về ODA và quản lý rủi ro trong cho vay lại vốn ODA.

Đánh giá và phân tích thực trạng quản lý rủi ro trong hoạt động cho vay lại vốn ODA ở Ngân hàng Phát triển Việt Nam.

Đề xuất và kiến nghị một số giải pháp nhằm hạn chế rủi ro và nâng cao năng lực quản lý rủi ro trong hoạt động cho vay lại vốn ODA ở Ngân hàng Phát triển Việt Nam.

3. Phạm vi và đối tượng nghiên cứu của đề tài

Phạm vi nghiên cứu: Quản lý rủi ro trong cho vay lại vốn ODA của Ngân hàng Phát triển Việt Nam giai đoạn từ khi thành lập (năm 2006) trở lại đây.

Đối tượng nghiên cứu: Quản lý rủi ro của Ngân hàng Phát triển Việt Nam gắn với hoạt động cho vay lại vốn ODA.

4. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài

4.1. Lý luận

Hệ thống hóa cơ sở lý luận về nguồn vốn ODA, quá trình hình thành và phát triển của ODA, vai trò của nguồn vốn ODA đối với các nước đang phát triển và đối với Việt nam.

Khái quát hóa một số vấn đề về rủi ro và quản lý rủi ro đối với hoạt động cho vay lại vốn ODA. Phân tích những nhân tố ảnh hưởng đến rủi ro trong quá trình cho vay lại của ngân hàng Phát triển Việt Nam.

4.2. Thực tiễn

Phân tích, đánh giá thực trạng rủi ro và năng lực quản lý rủi ro đối với hoạt động cho vay lại vốn ODA ở Ngân hàng Phát triển Việt Nam.

Nhận dạng và phân tích những nguyên nhân dẫn đến thực trạng rủi ro và quản lý rủi ro trong cho vay lại vốn ODA của Ngân hàng Phát triển Việt Nam.

Đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao năng lực và hiệu quả quản lý rủi ro đối với hoạt động cho vay lại vốn ODA ở Ngân hàng Phát triển Việt Nam trong giai đoạn tới.

5. Phương pháp nghiên cứu

Luận án sử dụng các phương pháp tổng hợp, thống kê, phân tích hệ thống để làm rõ vấn đề nghiên cứu. Đồng thời, qua thu thập phân tích số liệu và luận giải các vấn đề, Luận án còn kết hợp phương pháp so sánh để giải quyết vấn đề.

Quá trình nghiên cứu, phân tích được kết hợp giữa lý luận và thực tiễn nhằm luận giải, đánh giá những vấn đề phục vụ mục đích nghiên cứu.

Ngoài ra, Luận án còn sử dụng các phương pháp khác.

6. Kết cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục các tài liệu tham khảo và phụ lục, luận án được chia thành 3 chương: